

BIZ KORRUPSIYAGA QARSHIMIZ

Kuldasheva Shafolat Axmadovna

*Buxoro viloyati G'ijduvon tumani 22-sonli umumiy
o'rta ta'lim maktabining kutubxonachisi.*

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada korrupsiya fenomenining mohiyati, uning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotga salbiy ta'siri hamda unga qarshi kurashishning samarali yo'llari IMRAD metodologiyasi asosida tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida korrupsiyaning kelib chiqish omillari, jamiyatdagi namoyon bo'lish shakllari va ularning oqibatlarini chuqur o'rganildi. Shuningdek, davlat siyosati darajasida amalga oshirilayotgan islohotlar hamda yoshlar ongida korrupsiyaga qarshi immunitetni shakllantirish masalalari yoritildi. Tadqiqot natijalari korrupsiyaga qarshi kurashda tizimli, kompleks va uzluksiz yondashuv zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: korrupsiya, shaffoflik, qonun ustuvorligi, davlat boshqaruvi, halollik, fuqarolik jamiyati, islohotlar, nazorat, javobgarlik, antikorrupsiya siyosati.

KIRISH

Korrupsiya bugungi global jamiyatning eng dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. U nafaqat alohida davlatlarning ichki rivojlanishiga, balki xalqaro iqtisodiy va siyosiy munosabatlarga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Korrupsiya mavjud bo'lgan jamiyatda qonun ustuvorligi izdan chiqadi, fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchi pasayadi va ijtimoiy adolatsizlik kuchayadi.

Ilmiy adabiyotlarda korrupsiya turlicha talqin qilinadi, ammo umumiy jihatdan u mansab vakolatidan shaxsiy manfaat yo'lida foydalanish sifatida izohlanadi. Bu hodisa ko'pincha yashirin tarzda amalga oshiriladi va uni aniqlash murakkab jarayon hisoblanadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Qonunchilik bazasi takomillashtirilib, davlat boshqaruvi tizimida ochiqlik va shaffoflikni ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Elektron xizmatlar joriy etilishi, davlat organlari faoliyatining raqamlashtirilishi korrupsiyani kamaytirishga xizmat qilmoqda.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi – korrupsiyaning sabablarini aniqlash, uning jamiyatga ta'sirini ilmiy asosda tahlil qilish va unga qarshi samarali kurashish mexanizmlarini ishlab chiqishdan iborat.

METODLAR

Tadqiqot jarayonida ilmiy yondashuvning bir qator metodlaridan foydalanildi:

Birinchidan, tahliliy metod yordamida korrupsiya bo'yicha mavjud ilmiy manbalar, qonunchilik hujjatlari va statistik ma'lumotlar o'rganildi. Bu orqali muammoning nazariy asoslari shakllantirildi.

Ikkinchidan, taqqoslash metodi orqali turli davlatlarda korrupsiyaga qarshi kurashish tajribasi o'rganilib, ularning o'ziga xos jihatlari tahlil qilindi.

Uchinchidan, mantiqiy umumlashtirish usuli yordamida olingan ma'lumotlar tizimlashtirildi va umumiy xulosalar chiqarildi.

To'rtinchidan, sotsiologik yondashuv elementlari asosida jamiyatdagi korrupsiyaga nisbatan munosabatlar tahlil qilindi. Bu esa muammoning ijtimoiy jihatlari ochib berishga yordam berdi.

Mazkur metodlar uyg'unligi tadqiqotning ilmiy asoslanganligini va natijalarning ishonchliligini ta'minladi.

NATIJARAR

Tadqiqot natijalari korrupsiyaning yuzaga kelishida quyidagi asosiy omillar muhim rol o'ynashini ko'rsatdi:

1. Institutsional omillar

Davlat boshqaruvida nazorat tizimining yetarlicha samarali emasligi korrupsiya uchun sharoit yaratadi. Shaffoflikning past darajasi ham ushbu muammoni kuchaytiradi.

2. Iqtisodiy omillar

Aholi daromadlarining pastligi, ishsizlik darajasi va ijtimoiy tengsizlik korrupsiyaning keng tarqalishiga sabab bo'ladi.

3. Huquqiy omillar

Qonunlarning to‘liq ishlamasligi yoki ularning ijrosidagi kamchiliklar korrupsiyani rag‘batlantiradi.

4. Ma’naviy-axloqiy omillar

Jamiyatda halollik va vijdonlilik qadriyatlarining sustligi korrupsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni zaiflashtiradi.

Korrupsiyaning asosiy oqibatlari:

- iqtisodiy rivojlanishning sekinlashuvi
- investitsiya muhitining yomonlashuvi
- ijtimoiy tengsizlikning ortishi
- davlat boshqaruvi samaradorligining pasayishi
- fuqarolarning davlatga bo‘lgan ishonchi kamayishi

Shuningdek, tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, korrupsiya mavjud jamiyatda innovatsion rivojlanish ham sustlashadi, chunki adolatli raqobat muhiti buziladi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar asosida korrupsiyaga qarshi kurashishning quyidagi yo‘nalishlari muhim ekanligi aniqlandi:

Birinchidan, raqamlashtirish jarayonlarini jadallashtirish zarur. Elektron hukumat tizimi inson omilini kamaytirib, korrupsiyaga imkoniyatlarni qisqartiradi.

Ikkinchidan, ta’lim tizimida antikorrupsiya madaniyatini shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Yoshlar ongida halollik va adolat tamoyillarini mustahkamlash uzoq muddatli samaradorlikni ta’minlaydi.

Uchinchidan, jamoatchilik nazoratini kuchaytirish lozim. Fuqarolik jamiyati institutlari davlat organlari faoliyatini monitoring qilish orqali korrupsiyani kamaytirishga xizmat qiladi.

To'rtinchidan, huquqiy mexanizmlarni kuchaytirish talab etiladi. Korrupsiyaga oid jinoyatlar uchun javobgarlik muqarrarligini ta'minlash muhim omil hisoblanadi.

Beshinchidan, ommaviy axborot vositalari rolini oshirish zarur. Ochiq va mustaqil jurnalistika korrupsion holatlarni fosh etishda muhim vosita hisoblanadi.

Shuningdek, xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, korrupsiyaga qarshi kurashda kompleks yondashuv eng samarali hisoblanadi. Ya'ni, faqat jazolash emas, balki profilaktika choralari ham alohida e'tibor qaratish zarur.

XULOSA

Yuqoridagi tahlillar asosida shuni xulosa qilish mumkinki, korrupsiya jamiyat taraqqiyotiga jiddiy xavf soluvchi omildir. Uni bartaraf etish uchun tizimli, izchil va kompleks yondashuv talab etiladi.

Korrupsiyaga qarshi kurash quyidagi ustuvor yo'nalishlarda amalga oshirilishi lozim:

- davlat boshqaruvida shaffoflikni ta'minlash
- qonunchilikni takomillashtirish
- ta'lim tizimida halollik madaniyatini rivojlantirish
- jamoatchilik nazoratini kuchaytirish

Eng muhimi, har bir fuqaro korrupsiyaga qarshi shaxsiy pozitsiyaga ega bo'lishi kerak. "Biz korrupsiyaga qarshimiz" degan g'oya nafaqat shior, balki hayotiy prinsipga aylanishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi. "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonun. – Toshkent, 2017.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida farmon. – Toshkent, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi materiallari. – Toshkent, 2022.
4. BMT (Birlashgan Millatlar Tashkiloti). Korrupsiyaga qarshi konvensiya. – Nyu-York, 2003.
5. Transparency International. Corruption Perceptions Index Report. – Berlin, 2023.
6. Rose-Ackerman, S. Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform. – Cambridge University Press, 1999.
7. Klitgaard, R. Controlling Corruption. – University of California Press, 1988.
8. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
9. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
10. Qodirov A. Davlat boshqaruvida shaffoflik va samaradorlik. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
11. Abdulkarimov H. Korrupsiyaga qarshi kurashning zamonaviy usullari. – Toshkent: Fan, 2020.